

ANTONI FRANCÉS / JOAN MARCO / J.A. MESTRE

ART DELS 70

Poètiques del trencament

ANTONI FRANCÉS / JOAN MARCO / J.A. MESTRE

ART DELS 70

Poètiques del trencament

BELLREGUARD
AJUNTAMENT
C/ct de L'Era, 10 - C.P. 46713
BELLREGUARD (VALENCIA)

CASA DE LA CULTURA

Edita: Ajuntament de Bellreguard
© Dels Autors
© AMB-Disseny
© Casa de Cultura
Dipòsit legal: V 1172-2018
Gràfiques Alcoi, S.L.U.

fundació
▶ **nexe**

Sabadell
Fundació

S A L U D A

Conèixer-nos, reflexionar sobre la nostra essència i descobrir-nos o, millor dit, retrobar-nos és un fet necessari que qualsevol col·lectivitat ha d'emprendre de manera recurrent. Posar nom a allò que som és dotar de significat a la realitat, perquè aquesta és, indubtablement, una construcció humana formada pel que vam ser i pel que assegurem sentir, i projectada amb el que anhelem convertir-nos.

Les “Converses de Maig” són un procés comunicatiu que ens dóna l'oportunitat de crear un espai de debat, un lloc de trobada sorprenent on retrobar altres entitats diferenciades jurídicament del Consorci de les Comarques Centrals, però al mateix temps, properes i germanes. El debat és nexa, unió i també, discrepància i cessió; així enfrontem aquest interessant projecte transversal i multidisciplinari: amb el text, la paraula i la cultura, representació comunicativa imprescindible, espai de creació lliure.

Presentem aquesta exposició de 29 artistes dels anys 70, que rememora una època històrica rellevant pel nostre territori. Tenim un grup de veus que, a través de l'art gràfic, i amb tècniques diverses: litografia, serigrafia, aiguafort i metall-gràfic, ens ofereixen un relat d'aquella dècada de canvis democràtics, de nous espais de llibertat i de gestos gràfics avantguardistes. Els autors que veiem en aquesta exposició pertanyien també, en molts casos, a grups i col·lectius. Deixar de ser individu per esdevenir grup comporta tenir

uns espais de trobada, reals o imaginaris, crear coincidències, traçar llaços; i suposa la creació comuna de camins, d'estructures creatives disposades a ser explorades.

Els ciutadans del nostre món som tecnològics i ens relacionem de manera digital, però també a través d'espais locals i pròxims. I som les administracions i els seus responsables, els encarregats de dotar a eixos llocs de nom, de projectes i realitats, de legislacions i significat jurídic. Creem realitat i creem-la amb sentit perquè el que no té nom, no existeix i no perdura.

Comencem a retrobar-nos perquè mai hem deixat de trobar-nos, i posem al paper eixa realitat plural però homogènia, un territori d'éssers vius, part d'un mapa que ens és comú: la terra que recorre el mediterrani més occidental, amb una llengua i cultura pròpia. Les visions futuristes d'aquests artistes dels anys 70 exposades a aquesta mostra són una part petita i important del diàleg col·lectiu.

“Les Converses de Maig” seran un pas més, un espai d'opinió que pretén sumar però, sobretot, que té el deure d'integrar. Valencianes i valencians, ciutadans de les comarques centrals, benvinguts a aquesta exposició, part d'una trobada social, política, econòmica, tecnològica i cultural, d'una cruïlla que existeix perquè l'hem anomenada esdevenint símbol.

ANTONI FRANCÉS

President del Consorci de les Comarques Centrals

A L S I D E L E S C O N V E R S E S D E M A I G

Ara fa tres anys li encomanaren a Nèstor Novell un projecte per a recuperar la imatge de Bellreguard com a referent cultural de valencians i valencianes com ho va ser en el període de la transició i els primers ajuntaments democràtics. El resultat de la proposta va ser les Converses de Maig, una idea que fa de Bellreguard un punt anual de reflexió i d'idees sobre el present i el futur del País Valencià.

Ve açò a compte perquè ara també vivim un període de canvi necessari. El model democràtic de la transició sembla, si no esgotat, molt imperfecte i amb la necessitat de profundes modificacions. A més, o pot ser com a la seua conseqüència, la deriva autoritària respecte a les llibertats, l'evolució antisocial en els aspectes econòmics i la voluntat centralista i uniformitzadora en termes territorials i culturals, estan duent l'Estat Espanyol a situacions que alguns ja pensaven superades. De bell nou hi assistim al reclam permanent de llibertat, reconeixement de la diversitat, descentralització profunda i cohesió social, de la perifèria peninsular, especialment la del Mediterrani, contra un estat enquistat i emmirallat en Madrid i la seua oligarquia

L'efervescència social dels anys 70, que té la seua partida de naixement en el moviment revolucionari europeu del 68 i en la lluita antifranquista, va donar lloc a un floriment de les arts, del pensament i de les intervencions socials en diferents àmbits, estètiques i discursos. És per això que considerem plenament encertada la idea de recuperar, en aquests moments, la mostra de Pintors dels Anys 70 sots-titulada, de manera ben eloqüent, com Poètiques del Trencament, a la qual acompanyarà en la seua inauguració el concert del músic saforenc Carles Dénia.

Enguany, hem volgut dedicar les Converses de Maig al tema a la necessària, i sempre ajornada, reformulació del sistema administratiu i de govern territorial

que necessitem els valencians. La forma d'organització del territori, la provincial, és l'heretada dels liberals jacobins del segle XIX, intervencionista i centralista, al servei de la construcció uniformista de l'estat radial espanyol i no amb l'objectiu de facilitar la cohesió social, la millora de la qualitat de vida i la gestió dels territoris.

A hores d'ara, mentre la majoria de nacions europees caminen cap a majors graus de descentralització i d'apropar la gestió de les administracions als ciutadans, l'estat espanyol camina en sentit invers, cap a la centralització, la desnaturalització de les comunitats autònomes i el control tutelat dels ajuntaments. I mentrimentres, la comarca i la Governació dormen el somni dels innocents fa prop de 40 anys.

La col·laboració del Consorci de les Comarques Centrals Valencianes, la Fundació Nexe, el CEIC Alfons el Vell, l'Institut Interuniversitari de Desenvolupament Local i l'Associació Cívica Malalts de Ciutat, en ha permés augmentar l'abast territorial i reflexionar, de la mà d'autoritats i experts en la matèria de tot l'estat, de dues realitats claus en la concepció i el futur del nostre País: les Comarques Centrals Valencianes i l'Àrea Metropolitana de València. I a més en dues seus, una a Bellreguard i una altra a València

L'Ajuntament de Bellreguard es congratula de convidar a tots els ciutadans, saforencs, de les CCV i de la resta del País, perquè sabem que per a conversar calen interlocutors i, que de segur, d'aquesta conversa, la interior i la pública, amb els pintors, amb els músics i amb els especialistes del territori, eixiran respostes enriquidores per a tots.

JOAN MARCO PASTOR

1r. Tinent d'Alcalde de Bellreguard

Regidor d'Hisenda, Promoció Econòmica i Urbanisme

P O È T I Q U E S D E L T R E N C A M E N T

Amb la perspectiva que dona el pas del temps i el fluir de l'art al llarg de les últimes dècades, reconèixer ara l'art dels setanta, en aquest cas a través d'una exposició col·lectiva que ens ofereix a molts dels seus més preclars representants en obra gràfica, suposa una recreació feliç de la realitat artística que fou central en la consolidació en els nostres artistes de les poètiques avantguardistes europees i internacionals, amb certes senyes d'identitat pròpies, a l'Estat i al nostre País Valencià.

Són les poètiques del trencament, . expressió d'una dècada força tensa, tant a nivell socio-polític amb el final de la foscor franquista i l'inici de la democràcia, com artístic, doncs l'aposta per allò nou front a lo vell en l'àmbit dels llenguatges artístics ,en un marc de major compromís amb els valors de la llibertat, de la identitat nacional, de la justícia social, es va convertir en una autèntica obsesió dialèctica per als nostres creadors i creadores. Apassionats aquests per l'art com a quefer creatiu, en el sentit més autèntic, i menys tòpic, del terme; l'art entés com a acte ètic i estètic. Especialment tot això en la primera meitat de la dècada, perquè en la segona altres tendències menys compromeses i formalistes anuncien el canvi de tendència dels vuitanta.

Les poètiques del trencament, de la què és bona mostra aquesta exposició de gravats sobre l'**Art dels setanta**, fluctuen entre tendències neofiguratives i abstractes, entre l'expressionisme, el realisme social amb marcat sentit crític,

el pop i el conceptualisme més combatius.. Es a dir, l'art com expressió, com idea, com a objecte o com a concepte; referents temàtics tots ells por on anava la reflexió artística d'aquests anys. Un compendi de tendències, doncs, que situava al nostre territori, per una banda, en un assenyalat camí de normalització artística internacional; i, per altra, en un il.lusionat esforç creatiu sense lligadures.

La mostra **Art dels setanta** la componen 29 autors de l'època, amb obra gràfica i tècniques diferenciades en cadascú: litografia, serigrafia, aiguafort i metallgràfica. Són creadors i creadores, que, com assenyalavem, protagonitzaren amb veu pròpia i ben sòlida el recorregut d'una dècada assegurada entre l'optimisme de la voluntat i el clarobscur de la nostra realitat social, política i cultural. Però que en tot cas impregnaren de sòlida qualitat formal i d'un honest compromís social el nostre panorama artístic.

Hi ha una litografia d'**Eduard Alcoi**, pintor de Mataró, del què es reconeix en la seua biografia la pertinença al grup Silex, un col.lectiu que es movia entre la pintura avantguardista i el primitivisme, a més d'implicar-se posteriorment en el surrealisme. Un serigrafia d'**Antoni Alegre i Cremades** ens situa en el seu personal estil, mentre que el valencià **Josep Anzo**, interessat pel disseny aportà un llenguatge pop, però molt propi.

L'aiguafort del valencià **Rafael Armengol** ens transmet la potència comunicativa d'aquest creador, que pels anys setanta hi era utilitzant el recurs de la ironia entre el pop, l'hiperrealisme i el realisme. **Juan Barjola**, extremeny,

influit pel cubisme i l'expressionisme –especialment d'Ensor i Bacon–, s'endinsà en el període esmentat per la deformació expressiva amb un acusat sentit de denúncia social.

L'escultor basc **Nestor Basterretxea** presenta un aiguafort que ens recorda com la seua obra no va centrar la seua investigació solament en la dimensió analítica i estructural de les formes, sinó que la va ampliar a un àmbit significatiu de connotacions socials i ideològiques. En aquest cas és l'identitat amb el poble basc el que va definir la component significativa i expressiva del seu treball creatiu.

Arcadi Blasco, el nostre ceramista de Mutxamel, tant en l'escultura com en les serigrafies, en el seu personal estil, realitza peces que contenen espai en sí mateix, per on es tracen des de la superfície i el rarefons les petjades d'una existència profundament humana i històrica. També està el valencià **Manolo Boix**, el genial il·lustrador, amb un aiguafort en el què combina realisme i il·lusionisme. O la catalana-xilena **Roser Bru i Llop** que creà en aquell període una nova figuració de caire poètic i de senzilla formulació.

Rafael Canogar, que té aquí una serigrafia, va néixer a Toledo, participant pels anys cinquanta en la fundació del grup El Paso, en el què realitza una obra de caire abstracte. Posteriorment, en els setanta, empra un llenguatge més realista, introduint la tridimensionalitat, amb un sentit de denúncia social i política. El gallec **Jorge Castillo** apostà pel surrealisme en vistes, retrats, natures mortes. Com l'alacantina, malauradament desapareguda, **Joana Fran-**

cés que prop d'aquesta tendència va caminar majoritàriament al voltant d'una pintura de caire màgic, per on s'expressen les inquietes reflexions sobre la soletat i la comunicació humana en el marc de la gran ciutat.

Amadeu Gabino, que fou durant els anys seixanta membre fundador del valencià Grup Parpalló, plantejà en la seua escultura tecnològica una metàfora de l'espai còsmic, creant a través de distins plans superposats un ritme espacial des d'un centre rotatiu. Ací ens mostra un aiguafort dintre aquestes coordenades estètiques.

El valencià **Joan Genovés**, també amb un aiguafort en aquesta ocasió, evolucionà per la dècada dels cinquanta des de la nova figuració, amb un tronc informalista, fins un realisme crític, "crònica de la realitat", en els setanta, de llenguatge fortament expressiu, i amb una iconografia treta dels mitjans de comunicació de masses. També hi es present el català **Josep Guinovart**, Premi Nacional d'Arts Plàstiques en 1982, amb una aiguafort. El pintor, durant el període que esmentem, realitzà una obra dominantment informalista i matèrica de gran contundència.

L'alcoià **Antoni Miró** exposa un metallgràfica. Fou fundador del grup Alcoiart en 1965, fins 1972. A partir d'aquest any Miró consolidà la seua obra, de denúncia front a la repressió i de defensa de l'identitat nacional, usant de llenguatges, tècniques i recursos diversos (*assemblage*, fotografia, cinema, còmic, cartell publicitari) a partir de les imatges de les nostres societats desenvolupades i les tècniques lingüístiques dels diferents "mass media", en

un estil pop, d'acurada figuració i de tintes planes, tendents en el seu cas a la monocromia.

L'**Equip Realitat** el constituïren en València, en febrer de 1966, els pintors Joan Cardells i Jordi Ballester. El grup, que durà fins 1978, també es va manifestar en la mateixa línia de crítica social que la major part del grup de creadors presents en aquesta mostra. Per això utilitzà el llenguatge dels mitjans de masses, i un pop satíric i desmitificador de la societat de consum.

Pablo Serrano, fou un escultor figuratiu d'acurada forma i vigor expressiu; mentre que al valencià **Salvador Soria**, en el seu diàleg permanent amb la matèria, li plau construir les seues obres amb teles i metalls d'aspecte brut, com a petjades d'un temps perdut, que es recupera des de i a través de l'experiència estètica.

Com no podia ser menys en aquesta mostra, tenim una serigrafia d'**Eusebi Sempere**, mort en 1985, neix a Onil. A Eusebi, Premi "Príncep de Astúries" de les Arts Plàstiques en 1983, se'l considera com l'introduïdor en Espanya d'aquesta tècnica gràfica. La seua obra òptic-cinètica s'endinsa per un àmbit connotatiu poètic i líric. L'il·licità **Sixto Marco**, també, com l'anterior, desaparegut, aquest en 2002, fou membre fundador del grup d'Elx en 1966. Fou un surrealista, de formes minucioses, referències plenes d'eròtisme i ironia, que no amagaven el seu contingut de crítica de l'injustícia social i repressió política. En 1986, el pas del cometa Halley el va fer evolucionar cap una obra de llum pura i concentrada.

Antonio Suárez, membre fundador del Paso, en Madrid-1957, era un apassionat del gest caligràfic i expressiu, de la matèria intensa i viva. **Manolo Valdés** fou membre del valencià Equip Crònica juntament a Rafael Solbes des de 1964 fins 1981, any de la mort d'aquest últim. En l'any 1983 se'l concedí el Premi Nacional d'Arts Plàstiques. Mentre formava part del grup esmentat treballava amb clau pop en una crítica social i política, però posteriorment, i sense abandonar en principi la tècnica de l'apropiacionisme d'altres obres, s'apropa a l'escultura, i tant en aquesta com en la pintura, acudint a un llenguatge matèric i expressiu, prenent com a objecte central una única figura humana en la que fa referència a imatges d'importants creadors de la història de l'art, com Rubens, Velázquez, Van Eyck, Matisse.

Manuel Viola, un altre representant del grup El Paso, fou d'un llenguatge abstracte, amb un contingut místic i dramàtic.

També hi són presents, finalment, en aquesta mostra, un aiguafort de **Josep Grau Garriga**, un virtuos del tapís artístic; un aiguafort d' **Angel Orcajo**, entre la neofiguració i el realisme; una obra amb la mateixa tècnica gràfica de **José Luis Galicia**; així com una serigrafia de **Jordi Pericot**, i una altra de **Felipe Vallejo**, tots tres també caminant per aquestes poètiques del trencament.

JOSEP ALBERT MESTRE MOLTÓ

Doctor en Estètica

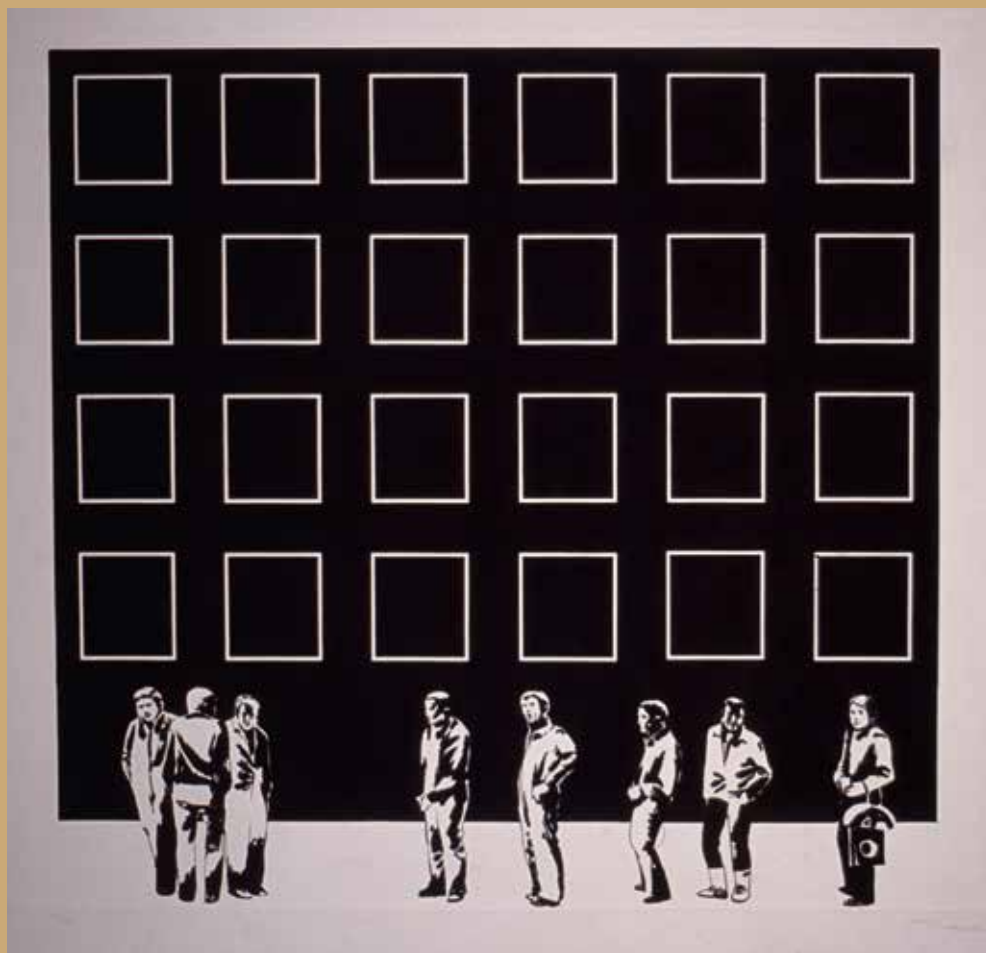
A R T D E L S 7 0

EDUARD ALCOI
ANTONI ALEGRE CREMADES
JOSEP ANZO
RAFAEL ARMENGOL
JUAN BARJOLA
NESTOR BASTERRETXEA
ARCADI BLASCO
MANUEL BOIX
ROSER BRU
RAFAEL CANOGAR
JORGE CASTILLO
JOANA FRANCÉS
AMADEU GABINO
JOSE LUIS GALICIA
JOAN GENOVÉS
JOSEP GRAU-GARRIGA
JOSEP GUINOVART
ANTONI MIRÓ
ANGEL ORCAJO
JORDI PERICOT
EQUIP REALITAT
PABLO SERRANO
SALVADOR SORIA
EUSEBI SEMPERE
SIXTO
ANTONIO SUÁREZ
MANOLO VALDÉS
FELIPE VALLEJO
MANUEL VIOLA

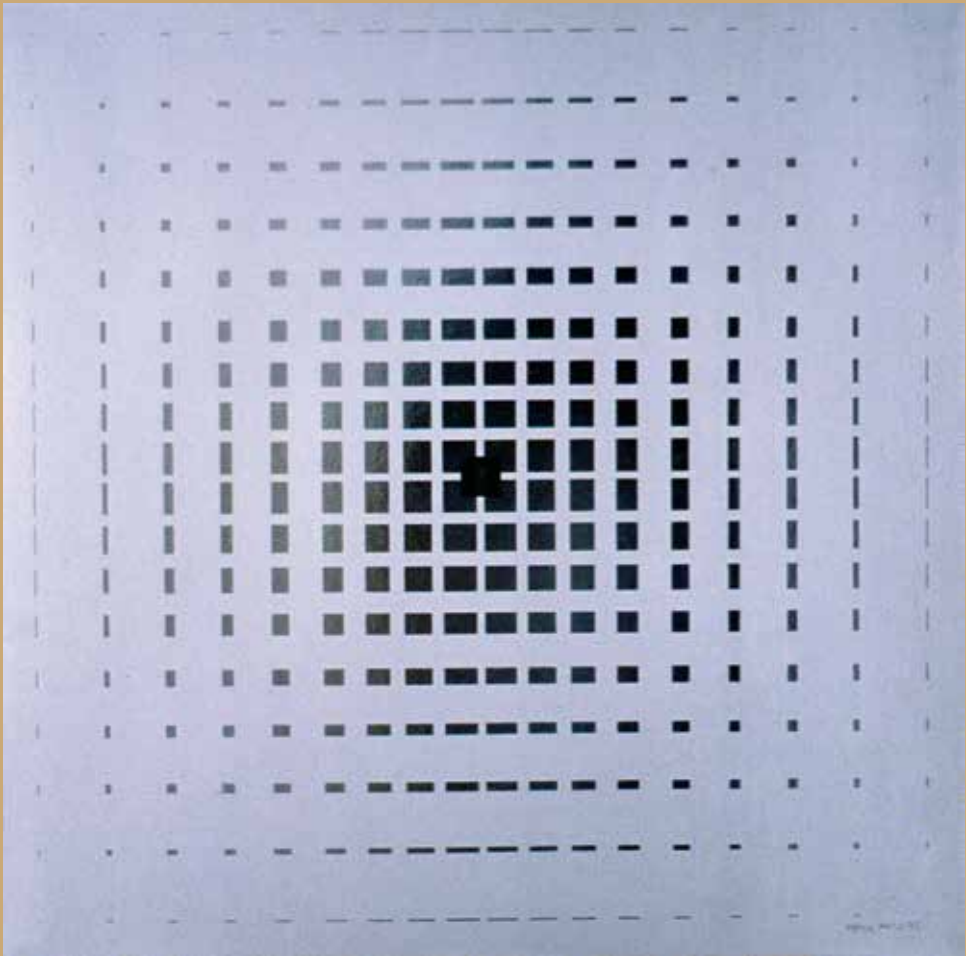
EDUARD ALCOI

Litografia 80x60

Serigrafia 70x100

ANTONI ALEGRE CREMADES

JOSEP ANZO

Serigrafia 60x60

Aguafort 66x48

RAFAEL ARMENGOL

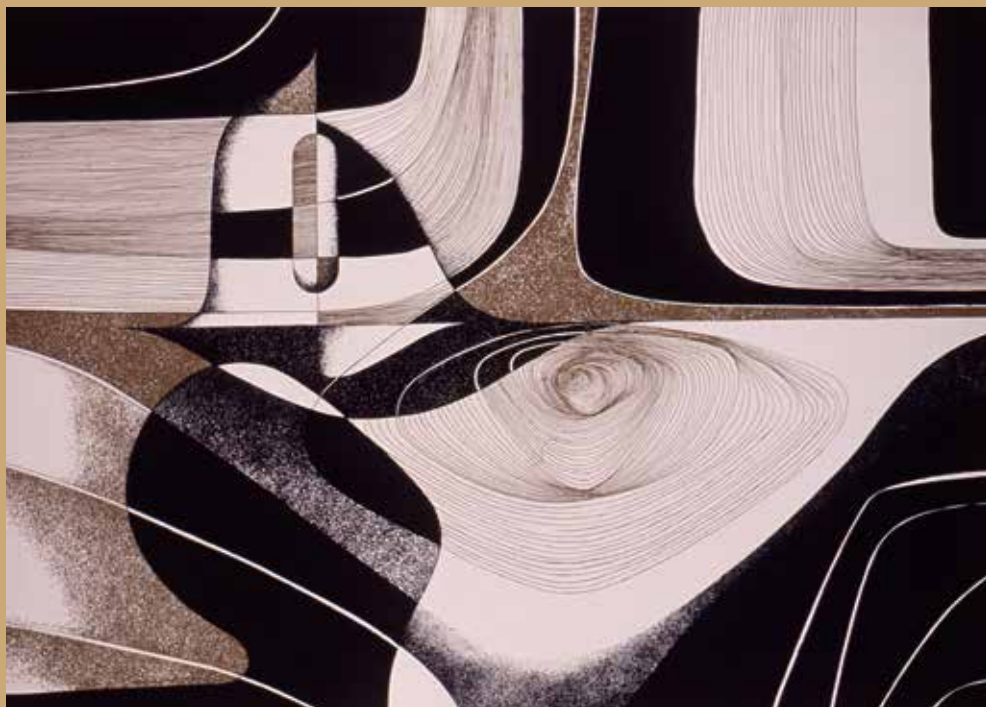
JUAN BARJOLA

Serigrafia 80x90

Aguafort 50x50

NESTOR BASTERRETXEA

ARCADI BLASCO

Serigrafia 60x80

Aguafort 66x48 MANUEL BOIX

ROSER BRU

Serigrafia 80x60

Serigrafía 60x80

RAFAEL CANOGAR

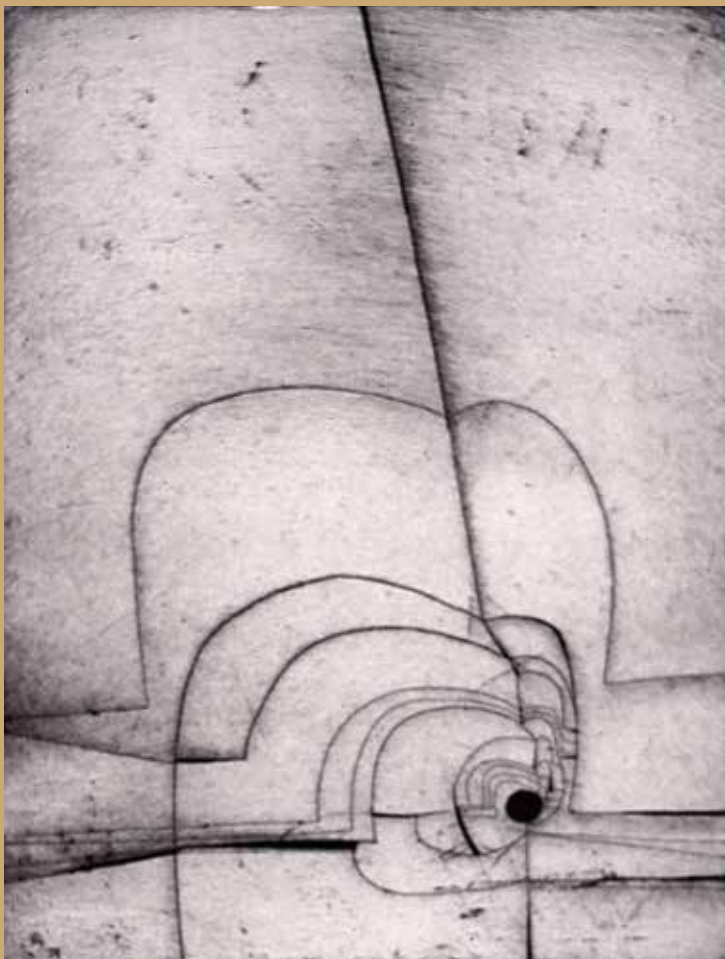
JORGE CASTILLO

Aguafort 70x90

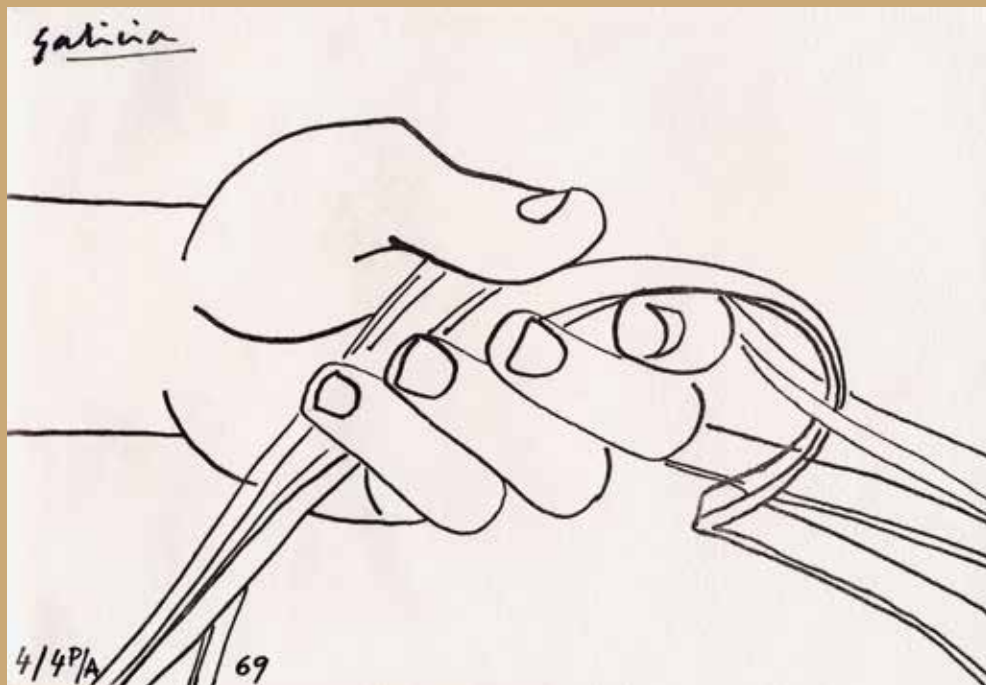
Aiguafort 66x48

JOANA FRANCÉS

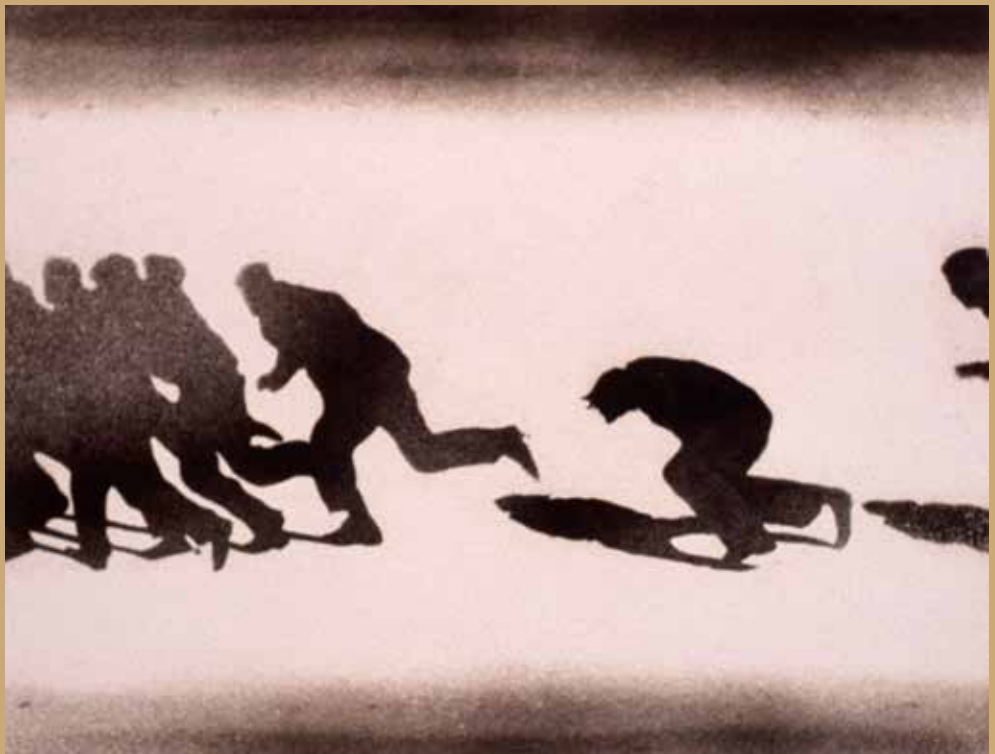
AMADEU GABINO

Aiguafort 66x48

Aguafort 50x50

JOSE LUIS GALICIA

JOAN GENOVES

Aiguafort 60x80

Aiguafort 80x60

JOSEP GRAU-GARRIGA

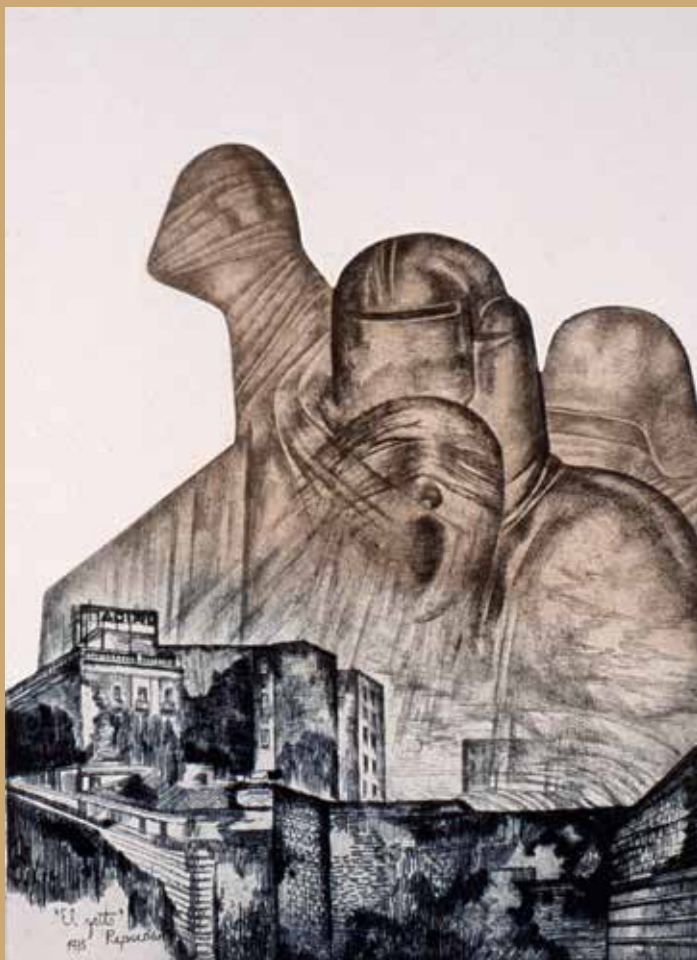
JOSEP GUINOVART

Aiguafort 48x66

Metallgràfica 80x80

ANTONI MIRÓ

ANGEL ORCAJO

Aguafort 80x60

Serigrafia 70x80

JORDI PERICOT

EQUIP REALITAT

Serigrafia 100x70

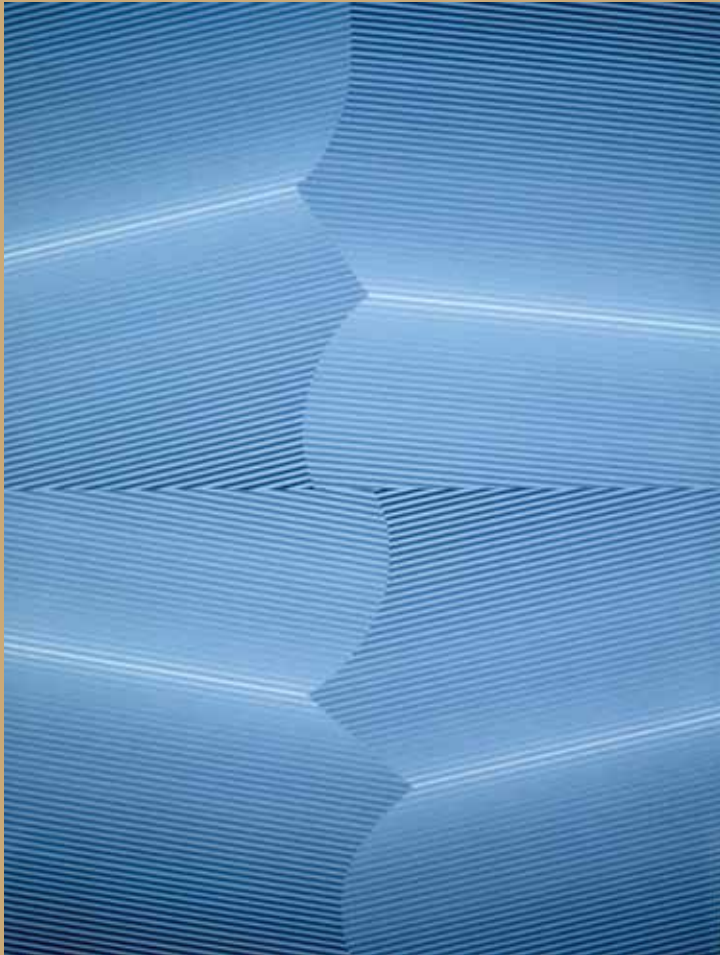
Aguafort 66x48

PABLO SERRANO

SALVADOR SORIA

Aiguafort 66x48

Serigrafia 80x61

EUSEBI SEMPERE

SIXTO

Serigrafia 80x60

Serigrafía 60x80

ANTONIO SUÁREZ

MANOLO VALDES

Aguafort 66x48

Serigrafia 60x80

FELIPE VALLEJO

MANUEL VIOLA

Serigrafia 80x100

PIAZA
MAJOR

CASA
DEL
POLE

BELLREGUARD
AJUNTAMENT
Clot de L'Eira, 10 C.P. 46713
BELLREGUARD (VALENCIA)

CASA DE LA CULTURA

CONVERSES DE MAIG DEL 2018 BELLREGUARD, MAIG /ART DELS 70

BELLREGUARD
AJUNTAMENT

ALFONS EL VELL
C/ R. Ajuntament de Gandia

Comissió de les
Corts
Valencianes

fundació
▶ nexe

CÀTEDRA
ANTONI MIRÓ
D'ART CONTEMPORANI
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

CONSEJO DE ALCE
MIRÓ Y OTROS
Sabadell
Fundació